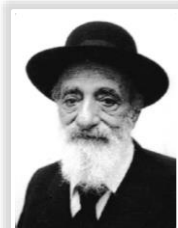

הג"ר עואץ' מתנא זצ"ל

הג"ר משה יצחק הלוי זצ"ל

הג"ר עמרם קורח זצ"ל

הגאון רבינו **עמרם קורח** זצוק"ל
הגאון רבינו **משה יצחק הלוי** זצוק"ל
הגאון רבינו **עואץ' מתנא** זצוק"ל

בענין קול קידושין

שיצא ע"י נתינת טבעת לשם שידוכין

לפנינו דין ודברים הלכתי בין חכמי תימן, בענין מעשה שאירע בעיר צ'אהרה, שבחור נתן טבעת לפנויה לשם שידוכין, דהיינו לשם מתנה עבור תחילת קשר הנישואין. על ידי מעשה זה, יצא קול על הנערה כי נשואה היא. כאשר הובא המעשה לפני בית הדין בצ'אהרה, הסתפקו הרבנים האם נתינת הטבעת לא נחשבה כמעשה קידושין, ואשר משום כך יש להצריכה גט, לכל הפחות מספק. את שאלתם הפנו לחכמי צנעא, ומכיון שהדבר היה בשנת תרצ"ה, שלש שנים אחר פטירת הראב"ד מהרי"ץ הלוי, ענו על השאלה הגאון רבי עמרם קורח זצוק"ל, רבה האחרון של תימן קודם העליה ארצה ומחבר הסבר סערת תימן ועוד, ועמו הגאון רבי משה יצחק הלוי זצוק"ל, בנו של הראב"ד, שהיה חותם כאביו על אגרות בית הדין [לאחר שאחיו הגדול ממנו, מרן הגאון רבי שלום יצחק הלוי זצוק"ל, עלה כבר לפני כן לארץ ישראל].

חכמי תימן השיבו כי במקרה זה אין המעשה נחשב כקול קידושין המצריך גט, אמנם לא התיחסו בתשובתם לנתינת הטבעת עצמה. לפיכך חזר השואל, הלא הוא הגאון רבי עואץ' מתנא (הררי) זצוק"ל רבה של אלצ'אהרה, והסתפק בפני חברי בית הדין מדוע לא נחשוש כי נתינת הטבעת תחשב לנתינה לשם קידושין, ועל כל פנים להצריכה גט מספק. לא ידועה לנו תשובה מחכמי צנעא על שאלתו זו.

שאלה ותשובה בענין פנויה

שיצא עליה קול שהיא משודכת לפלוני

שאלת הגאון רבי עואץ' מתנא:

לק"י

שלום רב להדרת מעלת החכמים השלמים, מורי הצדק מו"ר הבית דין דק"ק צנעא יע"א.
אחר דרישת שלומכם וטובתכם וכו' רוב שלום טובה וברכה, באתי לחלות מעלת כבוד

תורתכם רבותי, להורות לנו בדין פנויה שיצא עליה קול שהיא משודכת לפלוני. ואח"כ בא פלוני ושאלנו אותו, ואמר בפני רבים, שנתן לה מתחלה סבלונות, ואחר כך שידך אותה בטבעת שלוי. וחקרנו אחר זה, ונמצאת טבעתו בידה. עתה יורונו רבותינו בדין פנויה זאת, אם היא צריכה גט להתירה לשוק, או לא. והמקום ברוך הוא יאיר עיניכם במאור תורתו, ושכרכם כפול ומוכפל מן השמים.

ואחתום בשי"ש טו"ב, בסדר "אשר פקד ע"פ משה", ב' אדר א' ב'רמ"ז.

תשובת חכמי צנעא:

תשובה. קול של שידוכין בכל אופן שיהיה, לאו כלום הוא. ולא חששו חז"ל אלא על קול קדושין שיצא, אעפ"י שאין שם ראייה ברורה. ודוקא אם הוחזק בב"ד, דהיינו שבאו שני עדים כשרים והעידו שראו נרות דולקות ומטות מוצעות, ובני אדם נכנסים ויוצאים, ונשים שמחות לה ואומרות נתקדשה פלונית היום, כמו שמבואר בש"ע אה"ע סי' מ"ו. זה הוא הקול שחששו לו חז"ל, וצריכה גט להתירה. אבל אם הוא כמו שבא בשאלה כנזכר למעלה, אין צריך גט. ואתה שלום.

יום א' כ"ה ניסן ב'רמ"ז
הצ' **עמרם** בן מ"ו יחיא **קרח** הי"ו
הצ' **משה** ן' כה"ר יחיא **יצחק** יצ"ו

ביאורים ומקורות

א. לא מבואר כאן אם היה מעשה נתינת הטבעת בפני עדים כשרים וכיו"ב. וכן מדויק ממה שכתב "ואמר בפני רבים", דהיינו שרק כאשר הגיע לבית הדין אמר בפני כולם מה שנתן לה הסבלונות והטבעת, אך לא מבואר שכבר לפני כן היו עדים על נתינות אלו. אמנם אח"כ בשאלתו השניה, הוסיף הרב השואל ופירט: "ונתינת הטבעת בפני עדים יהיה כסף קידושין", הרי שהיו עדים על עצם מעשה הנתינה, מה שלא פורט בשאלה.

ב. בשים שלום טובה וברכה.

ג. שמות ל"ח כ"א. (ושמא רמז לרבי משה הלוי, בן הראב"ד שענהו).

ד. לשטרות, ה'תרצ"ה ליצירה.

ה. וכמו שכתב שם השו"ע: "וכל קול שלא הוחזק בבית דין, אין חוששין לו".

ו. מקור הדברים הוא בגיטין פ"ט ע"א, וכן פסק הרמב"ם (פ"ט מהל' אישות הל' כ"ב): "וכיצד הוא הקול שתוחזק זו בו שהיא מקודשת כגון שבאו שנים והעידו שראו הנרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין ונשים שמחות לה ואומרות נתקדשה פלונית היום נתקדשה פלונית היום", וכן פסק השו"ע (מ"ו ע"א), והוסיף שם הרמ"א דאפ"י אמרו נתקדשה סתם ולא אמרו לפלוני, או אמרו נתקדשה בעיר אחרת, לא חשיב קול.

ז. יש לציין כי גם במקרים כאלו לא ממהרים להחמיר בנתינת גט, משום דהויא חומרא הבאה לידי קולא, שכן אף המתגרשת רק מחמת חומרא בעלמא, הרי היא פסולה לכהונה מדין גרושה, וכמו שפסק הרמ"א באבה"ע סי' ט"ו ס"א.

שאלת הגר"ע מתנא:

לכבוד מעלת ה"ה כה"ר משה בכהר"ר יחיא הי"ו.

אחר דרישת שלומו וטובתו וכו' רוב שלום טובה וברכה, הגיע כתב יד קדשו בתשובת השאלה, ודברי פי חכם חן. רק לא הודעתם לנו בענין נתינת טבעתו בידה אחר הסבלונות, ונחשבו כאלו מדבר עמה על עסקי קדושי"ן ונתינת הטבעת בפני עדים^ט יהיה כסף קדושין וצריכה גט, אם לאו.

----- **ביאורים ומקורות** -----

ח. הרב מסתפק כאן האם נתינת מתנות שידוכין שנתן קודם, יחשבו כ- "היה מדבר עמה על עסקי קידושין", שנפסק בשו"ע (אבה"ע כ"ז ס"א) דמקודשת. אמנם מדברי הרמ"א בהערה ט' מבואר דלא דמי. **ט.** עיין הערה א', שכאן נתחדש בדבריו שהיו "עדים" במעמד, ועדין לא הזכיר הרב את שמותיהם, ולא פירט אם בירר עדותו, מה ראו ומה שמעו במעשה הנתינה, וזה נפק"מ גדולה לנידון, וכמ"ש הערה ד', דרק אם הוחזק המעשה בבי"ד יש לחוש לו. (ולפיכך שמא יש לומר, כי מש"כ כאן "עדים" לאו דהוו עדים ממש הכא, אלא למימר שהיו שראו כן, אבל לא באו להעיד על הדבר, רק יצא הקול על המעשה, מה שגרם לבי"ד לחקור ולדרוש על אותו מעשה ולבררו. ואם כנים דברינו, יש להתירה מלבד הטעמים שהובאו בהערה הבאה, כיון דליכא עדים ברורים על הדבר).

י. אע"פ שתשובת חכמי צנעא לא הגיעה לידינו, הנה מקום אתי ליישב את ספיקו של הרב השואל. והנה כמקרה הזה בדיוק איתא בשו"ת הרמ"א סי' ל', באחד שהוציא קול קידושין על אשה, ואמר כי נתן לה ארבעה זהובים אדומים לסבלונות ועל ידן קידשה. ושם דן הרמ"א אם חוששין בזאת לקידושין, והעלה כי מכיון שלא דיברו לפני כן על קידושין ממש, מה שנתן זהו דרך מתנה ודורות, ואין חוששין במתנתו לקידושין, וזה לשונו: "ועוד אני אומר דנדון דידן גרע טפי מאילו נתן לה סתמא, שהרי המליץ העד שבתחלה לא רצתה לקבלן, עד שאמר לה שכן דרך שהחתן נותן להכלה דורונות. הרי קמן שפירש שלא לשם קידושין נותן לה, אלא לשם מתנה כדרך הארץ, וברור הוא שאין דרך הארץ לקדשה בכה"ג אלא שנותנין לה דרך סבלונות בעלמא, וא"כ בודאי אין בזה מיחוש מצד לשון זה, אלא דהוי כשאר סבלונות דעלמא. ותו, דמאחר שאמר שנתן לה לשם מתנה אף אם לא אמר כדרך הארץ לא הוי בזה רק לשון סבלונות ולא לשון קידושין, כמו שכתב המרדכי סוף האיש מקדש בשם מוהר"ם, א"כ מאחר שנתבאר לעיל דנדון דידן לא הויא מענין לענין באותו ענין, אלא שלא דבר עמה מעסקי קידושין והלשון גרע טפי משתיקה, א"כ פשיטא דאין בזה קידושין רק סבלונות שנבאר אח"כ דינו" עכ"ל. וא"כ כיון דהסבלונות לא הוו כמדבר על עסקי קידושין, גם מה שנתן אח"כ, לא נימא דלשם קידושין נתן. אלא שבמקרה דהרמ"א לא היה מעשה נתינת טבעת אח"כ, דהוה דבר שרגילין לקדש בו, ושמא משו"ה חייש ביה הרב השואל יותר, וצ"ע.